

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้พึงวิทย์ชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู
ชื่อและนามสกุล	ดาบตำรวจ วรพล นาหนองคูม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ഗ്രന്ഥശാസ്ത്രം

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุปผา เมฆศรีทองคำ)

30 October 2020

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ)

ศาสตราจารย์

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทวาลี นิติเกษตรสุนทร)

நான் கொஞ்சம்

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สัจินทร์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน

จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้วิจัย คาบคำรจ วรรณ นานองตุม รหัสนักศึกษา 2511500601 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัสวดี นิตเกษรสุนทร

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 3) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 4) เสนอแนวทางการบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง คือ ผู้บริหาร/ผู้ดำเนินงานวิทยุชุมชน จำนวน 4 ราย และผู้ปฏิบัติงานวิทยุชุมชน จำนวน 26 ราย โดยการเลือกจากสถานีวิทยุชุมชน 4 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการวิทยุชุมชนทั้ง 4 แห่ง เป็นการบริหารจัดการของวิทยุชุมชนโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยวิทยุชุมชนเอกชนทั้ง 2 แห่งมีเจ้าของสถานีเป็นผู้บริหาร ส่วนวิทยุชุมชนภาครัฐทั้ง 2 แห่งบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ มีรูปแบบการบริหารงานบุคลากรในการดำเนินงานที่เหมือนกันโดยแบ่งเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายจัด/ผลิตรายการ ฝ่ายเทคนิค/คอมพิวเตอร์ ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร ฝ่ายประสานงาน/ธุรการ ด้านประเภทของรายการทั้ง 4 แห่ง พบว่า มีรูปแบบรายการประเภทข่าวและข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และบริการสาธารณะ โดยวิทยุชุมชนของเอกชนเน้นรายการบันเทิง ส่วนวิทยุชุมชนของรัฐเน้นรายการความรู้ ทุกสถานีนิยมใช้รูปแบบรายการพูดคุยสลับเพลง และมีการประเมินรายการอย่างไม่เป็นทางการ ด้านวัสดุอุปกรณ์สำคัญประกอบด้วย เครื่องส่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องผสมเสียง ไมโครโฟน แผ่นซีดี ด้านงบประมาณสถานีวิทยุชุมชนของเอกชนเจ้าของสถานีและผู้อุปถัมภ์รายการสนับสนุน สถานีวิทยุชุมชนของรัฐใช้งบประมาณแผ่นดิน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการวิทยุชุมชน ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดและผลิตรายการ และด้านเทคนิค วัสดุอุปกรณ์คุณภาพต่ำและงบประมาณมีจำกัดจึงส่งผลให้รูปแบบรายการขาดความหลากหลาย และรายการยังไม่ได้มาตรฐาน 3) การมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง 3 ระดับคือ ระดับผู้ฟังคือประชาชนในชุมชน เน้นผู้ฟังโทรศัพท์มาติชมรายการ ระดับผู้ผลิต ผู้ดำเนินรายการทั้ง 4 แห่ง จะมีผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมดำเนินรายการ ระดับผู้บริหาร วิทยุชุมชนของเอกชนจะมีผู้นำชุมชนร่วมเป็นอนุกรรมการสถานี ส่วนวิทยุชุมชนภาครัฐมีหัวหน้าส่วนราชการ สื่อมวลชนและผู้ปกครองเข้าร่วมบริหารงาน 4) แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากร ควรมีการจัดฝึกอบรม ผู้จัด ผู้ผลิตรายการและปลูกฝังปรัชญาวิทยุชุมชน ด้านรายการ ควรนำเสนอรายการให้มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหา โดยนำเสนอเนื้อหาของชุมชนให้มากขึ้น ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานและมีช่างเทคนิคที่มีความรู้ประจำสถานี ด้านงบประมาณควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานีควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนหลายๆ กลุ่ม เข้ามาจัดรายการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน

คำสำคัญ วิทยุชุมชน การพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน

Thesis title: A Study of the Development of Nong Bua Lamphu's Community Radio Station Management and Listener Participation

Researcher: Pol. Sen. Sgt. Maj. Vorraphol Nanongtoom; **ID:** 2511500601;

Degree: Master of Communication Arts; **Thesis advisors:** (1) Theerarux Photisuvan, Associate Professor; (2) Dr. Passawalee Nitikasetsoontorn, Assistant Professor;

Academic year: 2011

Abstract

The objective of this study is to investigate community radio stations in Nong Bua Lamphu's Muang district in terms of: (1) Their management; (2) obstacles encountered; (3) listener participation; and (4) management development guidelines.

This qualitative research used interview guidelines to collect data from purposively selected informants: Four community station executives or administrators and 26 staff. All were selected from four community radio stations: Two privately owned and two government-owned. A content analysis and a descriptive analysis were used in analyzing data from document and interviews.

Results: (1) All four community radio stations were managed in terms of their main objective of information dissemination. Owners managed the private stations, while committees managed the government-owned ones. However, all used similar management formats, being divided into four departments: Operations/production, IT/computer, information and coordination/administration. They also used similar program categories: News, education, entertainment and public service. However, the focuses were different – the private stations focused on entertainment, while the government-owned ones leaned more toward educational fare. All four switched between talk-show and music formats for their programs and used informal program evaluations. The main equipment used was transmitters, computers, sound mixers, microphones and CDs. Funding for the private community stations came from owners and sponsors, while the government-owned ones had a government budget. (2) Obstacles encountered were a lack of professional knowledge of program production and techniques among staff, low-quality equipment and limited funding, all of which resulted in poor variety and substandard programming. (3) Community participation was by: Listeners (comments called in by phone); producers (programs co-hosted by community leaders and government officials); and administrators (community leaders on the boards of the private stations) along with higher-level officials, media members and parents participating in the management of government stations. (4) Suggestions for improving management development covered: Personnel (moderator/producer training in terms of production and the philosophy of community media); programming (greater variety of programs in terms of format and content plus more community-relevant content); equipment (standard-quality equipment and skilled technicians); budget (more funding from local administrative organizations); and providing more opportunities for a wider cross-section of the population to participate in program production, including the disabled, women and youth.

Keywords: Community radio stations, Development of Community Radio-station management, Listener participation

กิตติกรรมประกาศ

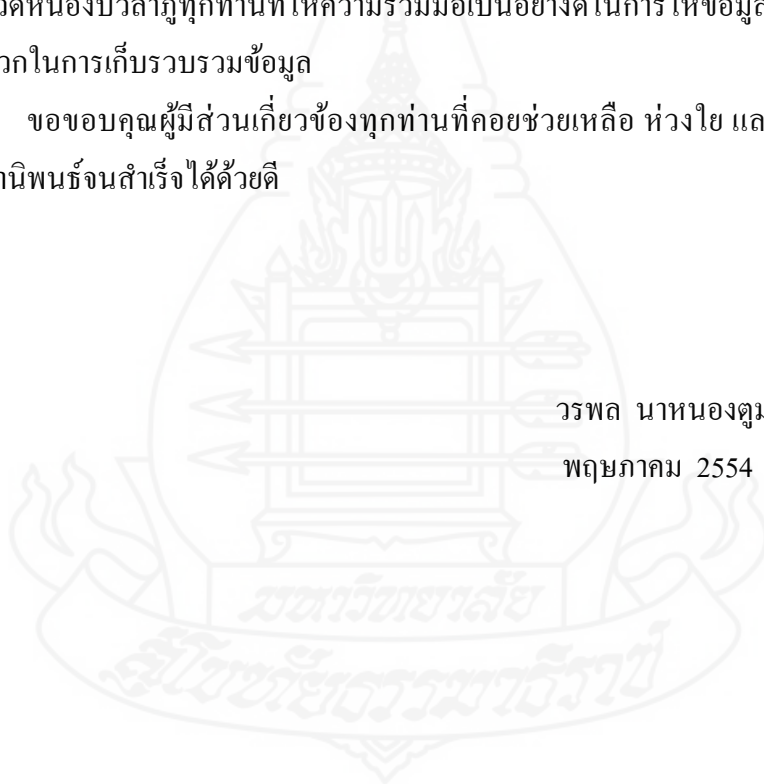
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุบผา เมฆศรีทองคำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชน และผู้ปฏิบัติงานวิทยุชุมชนทั้ง 4 แห่งของอำเภอ เมือง จังหวัดหนองบัวลำภูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล แนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ ห่วงใย และให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดี

วรพล นาหนองคูม

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบความคิดการวิจัย	4
ปัญหานำการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับวิद्यุชุมชน	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	26
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	32
สถานีวิद्यุชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภู	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	54
แหล่งข้อมูล	55
ขั้นตอนและการดำเนินการวิจัย	55
เครื่องมือในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สถานีวิทยุชุมชน แชน เเรดิโอ (บ้านดอนน้อย)	58
สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษาโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	78
สถานีวิทยุชุมชน ไร่เสมา คุรุคามเรดิโอ (บ้านช่องโป้)	96
สถานีวิทยุชุมชน เพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู	113
สรุปลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน	131
แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	136
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	138
สรุปผลการวิจัย	138
การอภิปรายผล	143
ข้อเสนอแนะ	149
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	156
ก แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารวิทยุชุมชน	157
ข แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 สำหรับผู้ปฏิบัติงานวิทยุชุมชน	163
ประวัติผู้วิจัย	169

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	ผังรายการออกอากาศ สถานีวิทยุชุมชน แชนเรดิโอ (บ้านคอนน้อย)61
ตารางที่ 4.2	ผังรายการออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร 81
ตารางที่ 4.3	ผังรายการออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชน รุ่งเสมอ くらมเรดิโอ (บ้านช่องโป้) ..98
ตารางที่ 4.4	ผังรายการออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู 116

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 รูปแบบของวิทยุของรัฐและวิทยุธุรกิจ	11
ภาพที่ 2.2 ปรัชญาและลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชน	17
ภาพที่ 2.3 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน	25
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างการบริหารจัดการวิทยุ	36
ภาพที่ 2.5 หลักการผลิตเนื้อหาและรูปแบบรายการ	40
ภาพที่ 4.1 โครงสร้างการบริหารวิทยุชุมชน แชนเนลไอ (บ้านดอนน้อย)	59
ภาพที่ 4.2 แสดงสัดส่วนประเภทรายการของสถานีวิทยุชุมชน แชนเนลไอ (บ้านดอนน้อย) ...	64
ภาพที่ 4.3 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของสถานีวิทยุชุมชน แชนเนลไอ (บ้านดอนน้อย) ...	65
ภาพที่ 4.4 วัสดุอุปกรณ์ในห้องส่ง สถานีวิทยุชุมชน แชนเนลไอ (บ้านดอนน้อย)	68
ภาพที่ 4.5 โครงสร้างการบริหารวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษาโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	80
ภาพที่ 4.6 แสดงสัดส่วนประเภทรายการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	84
ภาพที่ 4.7 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	85
ภาพที่ 4.8 วัสดุอุปกรณ์ในห้องส่ง สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	88
ภาพที่ 4.9 โครงสร้างการบริหารวิทยุชุมชน ร้วเสมา กรุคาม เรดิโอ (บ้านช่องโป้)	97
ภาพที่ 4.10 แสดงสัดส่วนประเภทรายการของสถานีวิทยุชุมชน ร้วเสมา กรุคาม เรดิโอ (บ้านช่องโป้)	101
ภาพที่ 4.11 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของสถานีวิทยุชุมชน ร้วเสมา กรุคาม เรดิโอ (บ้านช่องโป้)	103
ภาพที่ 4.12 วัสดุอุปกรณ์ในห้องส่งสถานีวิทยุเพื่อชุมชน ร้วเสมา กรุคาม เรดิโอ (บ้านช่องโป้) ..	106
ภาพที่ 4.13 โครงสร้างการบริหารวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู	115
ภาพที่ 4.14 แสดงสัดส่วนประเภทรายการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู	119

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.15 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู.....	120
ภาพที่ 4.16 วัสดุอุปกรณ์ในห้องส่ง สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู.....	123

